TÜRKİYE YAYINCILAR BİRLİĞİ

TURKISH PUBLISHERS ASSOCIATION

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU

2022

TÜRKİYE YAYINCILAR BİRLİĞİ

TURKISH PUBLISHERS ASSOCIATION

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU

1 ARALIK 2021 – 31 ARALIK 2022

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU (1 ARALIK 2021 – 31 ARALIK 2022)

ISBN: 978-975-365-042-7
1. Baskı: İstanbul, Mart 2023

© TÜRKİYE YAYINCILAR VE YAYIN DAĞITIMCILARI BİRLİĞİ DERNEĞİ, 2023

İnönü Caddesi Ongan Apt. No:43 D.4
34437 Gümüşsuyu, Beyoğlu / İstanbul
T + 90 212 512 56 02
F + 90 212 511 77 94
www.turkyaybir.org.tr
info@turkyaybir.org.tr

Baskı ve Cilt: Netcopy Özel Baskı Çözümleri
Sertifika No: 47334
İnönü Cd. Beytülmalcı Sk. No:23/A
Gümüşsuyu, Beyoğlu 34427 İstanbul

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
KİTABIMA DOKUNMA!	7
YASAKLAMALAR	8
OTOSANSÜR	11
KİTAPLARA SALDIRILAR	12
HAPİSHANELERDE KİTAPLAR	13
YAZARLARA ENGELLER	15
MUZIR NEŞRİYAT	16
"ÇOCUK DOSTU" İÇERİKLER	21
YARGIDA OLUMLU GELİŞMELER	22
BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ	24
İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ	26
ULUSLARARASI GELİŞMELER	30
SONUÇ	31

GİRİŞ

Kültür yaşamını besleyen ana damarlardan biri olan yayıncılığımız, her yıl katlanarak artan sorunlarla yüz yüze kalıyor. Yayıncılarımız, gittikçe artan ekonomik koşulların ağırlığının yanı sıra okuma hakkına açıkça saldırıda bulunan, üretimlerine engel olan sansürle ve hatta otosansüre dönüşen uygulamalarla mücadele ediyor.

Düşünce ve ifade özgürlüğü en temel anayasal haklarımızdandır. Kültüre erişim hakkı, yayınlama özgürlüğü, 10 Aralık 1948'de kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin temel maddeleri arasında yer alır:

> Madde 19
>
> "Herkesin fikir ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve görüşleri her yoldan aramak, almak ve yaymak özgürlüğünü kapsar."[1]

Bugün ne yazık ki, yayıncılığımızın mücadele ettiği temel sorunların başında düşünce ve ifade özgürlüğü önündeki engellerle birlikte yayınlama özgürlüğü önündeki yasaklar, yasal zorluklar ve baskılar geliyor.

Türkiye Yayıncılar Birliği, 1995 yılından beri her yıl düşünce ve ifade özgürlüğü önündeki engellere karşı kamuoyunun dikkatini çekmek üzere ödüller veriyor ve yayınlama özgürlüğü raporları yayınlıyor.

Bu raporlarda kitapların içerikleri nedeniyle yayınevlerine, yazarlara, çevirmenlere, matbaacılara açılan soruşturma ve davalar, kitap toplatma ve yasaklama kararları, yayınlara uygulanan fiili sansürler; yayına hazırlık, dağıtım, tanıtım gibi süreçlerde yapılan engellemeler; hapishanelerde, okul ve üniversitelerde yayınlara erişimin, okuma ve yazmanın engellenmesi, basın ve internet üzerindeki baskılarla konuyla ilgili yasa değişiklikleri, uluslararası raporlar ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi – AİHM kararlarına yer veriliyor.

Türkiye Yayıncılar Birliği;

- Her okurun dilediği kitabı seçme özgürlüğü olduğunu, her yayıncının da dilediği kitabı yayımlama hakkı olduğunu kabul eder.
- Anayasada ve Türkiye'nin taraf olduğu insan hakları sözleşmelerinde belirtilen çerçeveyi savunur ve uygulanması için çaba gösterir.
- Düşünce ve ifade özgürlüğü alanındaki her türlü keyfi sınırlama ve engellemeye karşı çıkar.

1 http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/iheb.pdf

Önceki rapor döneminde yaşanan pek çok gelişme bu rapor döneminde de yaşandı:

- Fuarlarda kitaplara saldırı
- Cezaevlerinde yasaklanan kitaplar
- Yazarlara sosyal medya paylaşımları nedeniyle verilen cezalar
- Kitap toplatma kararları
- Yayınevlerinin otosansür uygulamaları
- Sosyal medyada kitaplara ve yayınevlerine linç kampanyaları
- Kitapların "suç delili" sayılması

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun aldığı "muzır neşriyat" kararları yayıncılığımızın gündemini bu yıl da işgal etti. Kurul bu rapor döneminde, 7'si tek karar kapsamında olmak üzere toplam 10 kitabı "muzır neşriyat" ilan etti.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın "çocuk dostu" kitap listesini güncellemesi ve "sansür yasası" olarak bilinen "dezenformasyon" yasasının kabulü de bu rapor dönemindeki en sorunlu gelişmelerdendi.

Bu rapor döneminde, sayıca az da olsa, ifade ve yayınlama özgürlüğüne yönelik AYM'nin (Anayasa Mahkemesi) verdiği bazı olumlu kararlar da görüldü.

Türkiye Yayıncılar Birliği bu rapor döneminde sansüre karşı Kitabıma Dokunma! çağrısını başlattı.[2]

Ayrıca derneğimizin 2021 Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülleri, 15 Mart 2022 Salı günü Pera Müzesi'nde düzenlenen törenle sahiplerini buldu. Yayınevi kategorisinde, Yabancı Yayınları tarafından Türkçe yayımlanan ve muzır neşriyat ilan edilen yazar Alice Oseman'ın *Kalp Çarpıntısı – Cilt 1, 2, 3* kitapları için İthaki Yayın Grubu'na (İthaki Yayınları ve Yabancı Yayınları); yazar kategorisinde, 2014 yılında ilk kez yayımlanan *Ateşin ve Sürgünün Gölgesinde Kentsel Dönüşüm* kitabının 2017 yılında CİMER'e şikâyet edilmesi sonucu yargılanması nedeniyle yazar Gülşen İşeri'ye ödül verildi. Kitabevi Emek Ödülü, düşünce ve ifade özgürlüğünün, demokratik toplum düzeninin en temel yapı harcı olduğuna inanan Seyfi Karahan'ın sahibi olduğu ve 25 yıldır Adana'da hizmet veren Karahan Kitabevi'ne verilirken; özel ödül ise, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından muzır ilan edilen *Kız Çocuk Hakları Bildirgesi* ve *Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi* adlı kitapların "muzır" kararının iptali için "kız babası sıfatıyla, kızı adına" dava açan ve davayı kazanarak kitapların muzır olmaktan çıkarılmasını sağlayan Avukat Mehmet Ümit Erdem'e verildi.

2 https://turkyaybir.org.tr/yasaklara-degil-kitaplara-ihtiyacimiz-var/

KİTABIMA DOKUNMA!

Bir süredir kitaplara uygulanan sansür ve yasaklamalara karşı "Kitabıma Dokunma!" çağrısında bulunduk.[3] Bu çağrı kapsamında, 3-11 Aralık 2022 tarihleri arasında düzenlenen 39. Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı'nda "Düşünce ve İfade Özgürlüğünün Neresindeyiz?", "Çocuk Kitaplarında Sansür ve Otosansür", "Sansürün Toplum Hayatımızdaki İzdüşümleri", "Yasaklara Değil, Kitaplara İhtiyacımız Var" başlıklı söyleşi, panel ve açık kürsü etkinlikleri gerçekleştirildi.

Yasaklara Değil, Kitaplara İhtiyacımız Var!

Ülkemizde her geçen gün daha çok kitap okurlardan koparılıyor, saklanıyor, erişilmez kılınıyor. Kitapların içerikleri nedeniyle yayınevlerine, yazarlara, çevirmenlere, matbaalara soruşturma ve davalar açılıyor. Kitap toplatma, yasaklama ya da poşete sokma kararları hızla artıyor.

Oysa kitaplar da onlara emek verenler de önemlidir. Kitap, insanlığın kültür mirasının, nesiller arası ve toplumlar arası aktarımını sağlayan evrensel bir üründür.

Kültürlere, farklılıklara, çeşitliliğe ve düşüncelere erişimin temeli kitaba ulaşabilmektir. Merak ettiğimiz, ilgilendiğimiz, okumak istediğimiz her konuda kitaplara erişmek, yasalarla korunan hakkımızdır.

Okuldan kütüphaneye, kitapçıdan üniversiteye aradığımız her noktada kitaplara erişebilmeliyiz. Hiçbir kurum ya da kişi, kitap seçme ve okuma hakkımızı elimizden alamaz. Yazarların kurgularına, sanatçıların görsel anlatımına, dilin zenginliklerine yasak getirilemez, müdahale edilemez.

Kitap suç aleti değildir, kitap okumak kimseye zarar vermez. Bir kitabı beğenmeyebiliriz. Bu onu yasaklamamızı, yok etmemizi gerektirmez. Okumama, önermeme, yok farz etme hakkımızı kullanırız.

Kitaplar hepimiz içindir. İster yetişkin ister çocuk ya da genç olalım, her insanın özgürce kitap seçme, edinme, okuma ya da okumama hakkı vardır. İnsan kitap okudukça olgunlaşır, duygular ve hayallerle güçlenir, sanata ve bilime yakınlaşır.

Bizler; okurlar, yayıncılar, yazarlar, çevirmenler, çizerler, editörler, matbaacılar, kâğıtçılar, dağıtımcılar, kitapçılar, telif ajansları, eğitimciler, kütüphaneciler, sahaflar, akademisyenler, medyacılar... hepimiz kitapları seviyoruz.

Tüm kitapseverler olarak hep birlikte yasakçı zihniyete karşı çıkıyor ve diyoruz ki:

KİTABIMA DOKUNMA!

3 https://turkyaybir.org.tr/kitabima-dokunma/

YASAKLAMALAR

Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) Zonguldak'ta Dağıtılan Broşürlerine Dava[4]

CHP Genel Merkezi tarafından hazırlanan, doğal gaz ve elektrik zamlarını duyurma amacı taşıyan ve üzerlerinde "Tek Adam A.Ş. Doğalgaz" ve "Tek Adam A.Ş. Elektrik" yazan broşürleri dağıtan Zonguldak CHP merkez ilçe yöneticilerine "Cumhurbaşkanına hakaret" gerekçesiyle açılan dava görülmeye başlandı.

Gazeteci Caner Taşpınar'a Beraat[5]

Gazeteci Caner Taşpınar'a Kırmızı Kedi Yayınevi tarafından 2020 yılında yayımlanan *Damat: Fethullahçıların AKP'li Kayınpederleri* kitabı gerekçe gösterilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) eski Başkanı İsmail Kahraman ve Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Ankara Milletvekili Ali İhsan Arslan'a hakaret ettiği iddiasıyla dava açılmıştı. Şikâyet dilekçesinde kitabın toplatılması ve Taşpınar hakkında, hakaret ve hakaretin alenen işlenmesi suçlamalarıyla toplamda 10 ay 15 günden 6 yıl 9 aya kadar ceza istenmişti. 2022 yılında, İstanbul 11. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından suçun yasal unsurlarının oluşmadığına hükmedilerek Taşpınar hakkında beraat kararı verildi.

Şikâyet Üzerine Kitap Toplatılması Talebi

Gazeteci Caner Taşpınar ile birlikte, *Gölge Ordu – SADAT'ın Sır Perdesi Aralanıyor* kitabını yazan Ersin Eroğlu, kitabının, SADAT'ın eski ortağı Nevzat Tarhan'ın talebiyle toplatılmak istendiğini ifade etti. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı şikâyet üzerine kitap hakkında soruşturma başlattı. Kitabın yayınevi olan Kırmızı Kedi'nin gönderilen ihtarnameyi kabul etmediğini belirten Eroğlu, bunun üzerine yayınevine polislerin gittiğini belirtti.[6] 2022 Kasım ayında Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Ersin Eroğlu ve Caner Taşpınar'la Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşerek SADAT'la ilgili araştırmalarına devam etmeleri yönünde öneride bulundu.[7]

4 https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/tek-adam-as-davasi-basladi-1903354

5 https://www.odatv4.com/guncel/caner-taspinar-in-toplatilmasi-istenen-damat-adli-kitabi-icin-karar-verildi--229787

6 https://tele1.com.tr/golge-ordu-kitabinin-yazari-sadatin-eski-ortaginin-sikayetiyle-kitabimiz-hakkinda-sorusturma-baslatildi-621481/

7 https://www.gazeteduvar.com.tr/kilicdaroglu-sadat-kitabinin-yazarlariyla-gorustu-arkasini-birakmayin-haber-1588481

Kur'an-ı Kerim Mealine Yasak

Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu tarafından "İslam dininin temel nitelikleri açısından sakıncalı olarak değerlendirilen" ve "basım ve yayımının durdurulmasına, dağıtılmış olanların toplatılmasına ve imha edilmesine karar verilmesi için" talepte bulunulan; Prof. Dr. Gazi Özdemir tarafından yazılan ve Sirius Yayıncılık markası Şira Yayınları tarafından yayımlanan *Allah'ın Tek Dini İslam'a Son Davet Kur'an Akıcı Anlam Türkçesi ve Öğretici Güncel Yorumu İle* adlı kitaba "basım, dağıtım ve satış yasağı getirilmesine, elde edilen kitaplara el konulmasına (toplatılmasına)" İstanbul 5. Sulh Ceza Hakimliği tarafından karar verildi.[8] Hak sahipleri karara itirazda bulundu.[9]

Toplatma Kararı

2022 Temmuz ayında İstanbul Güvenlik Şube Müdürlüğü, Ceylan Yayınları'nın *Kadın Devrimi* ve *Suruç'ta Kalanların Dilinden Kobane'ye Gitmek* adlı kitaplarının toplatılmasına karar verdi. Ceylan Yayınları yaptığı açıklamada bu kararın, Suruç Katliamı'nın yıldönümü olan 20 Temmuz'dan bir gün önce verildiğini belirtti.[10]

Toplatma ve İmha Kararı

Halkların Demokratik Partisi (HDP) eski Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ'ın *Yıkılacak Duvarlar* isimli kitabının basım, dağıtım ve satışı, "örgüt propagandası" gerekçesiyle yasaklandı. Kitabın yayınevi Ceylan Yayınları yaptığı açıklamada, kitaplarını her koşulda okurlarıyla buluşturmaya devam etmeye kararlı olduğunu belirtti.[11]

Okur Şikâyeti

Pulitzer Ödüllü yazar Alice Walker'ın, ırkçılığı ve eşitsizliği anlatan dünyaca ünlü *Renklerden Moru* adlı kitabı, "okurların şikâyeti" gerekçesiyle halk kütüphanelerinden kaldırıldı. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan bir açıklama yapılmadı.[12]

8 https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/diyanet-isleri-baskanligi-kuran-meali-yasaklatti-1941641

9 https://www.youtube.com/watch?v=v6DoyJdWmAg

10 https://bianet.org/bianet/yasam/264984-ceylan-yayinlari-nin-iki-kitabina-toplatma-karari

11 https://bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/266875-figen-yuksekdag-in-kitabina-toplatma-ve-imha-karari

12 https://www.cumhuriyet.com.tr/kultur-sanat/kultur-ve-turizm-bakanligindan-pulitzerli-alice-walkera-skandal-sansur-1956177

"Suç Delili" Kitaplar

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen bir soruşturma kapsamında 2022 Ekim ayında gözaltına alınan Mezopotamya Ajansı çalışanı gazetecilere yapılan ev baskınları sırasında bazı kitaplara Ankara Emniyeti tarafından "suç delili" olarak el konuldu. Kitaplar, "içerisinde herhangi bir suç ve suç unsuruna rastlanılmadığı" sebebiyle Savcılık tarafından iade edildi.[13]

"Örgütsel El Kitabı"

Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı Şebnem Korur Fincancı'nın "terör örgütü propagandası" suçlamasıyla gözaltına alınması sırasında evindeki bir kitap "örgütsel el kitabı" olarak nitelendirildi. Bejan Matur'un yazdığı ve 2011 yılında Timaş Yayınları'ndan çıkan *Dağın Ardına Bakmak* adlı kitabın tanıtımının TRT1'de "Politik Açılım" programında yazarın katılımıyla yapıldığı ortaya çıktı.[14] Kitap, D&R ve Idefix'te çevrimiçi satıştan kaldırıldı.[15] HDP Milletvekili Dr. Ömer Faruk Gergerlioğlu, kitabın Meclis Kütüphanesi'nde bulunduğunu ifade etti.[16]

"Okunduğunda Daha İyi Anlaşılan Kitap"

Yazar ve sağlıkçı Nehir Aydın Gökduman'ın 10 yıl önce yazdığı çocuk kitabında, yaşlı bir hastanın doktora "Be anlayışsız adam!" şeklinde konuşması nedeniyle doktorlara yönelik olumsuz ifadelerin bulunması gerekçesiyle tepki çekti. Yazar Gökduman, kitabı için, "Son paragrafla haddini aşmış gibi görünen, ancak hepsi okunduğunda daha iyi anlaşılan bir kitaptır", dedi.[17]

Çekmecedeki Kitaptan Sürgüne

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları'nda (TCDD) avukat olarak çalışan bir kişi, çekmecesinde HDP eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın *Leylan* adlı kitabının bulunması nedeniyle polise ihbar edildi. Terörle Mücadele Şubesi'nden yetkililer, avukat okurla görüştü. *Leylan* hakkında herhangi bir toplatma kararı olmadığı için işlem yapılmadı. Avukat okur şikâyetçi oldu. Ancak TCDD tarafından idari soruşturma kapsamında İzmir'den Malatya'ya sürüldü.[18]

13 https://www.gazeteduvar.com.tr/gazetecilerin-suc-delili-sayilan-kitaplari-iade-edildi-haber-1588203

14 https://www.gazeteduvar.com.tr/orgutsel-materyalin-tanitimi-trtde-satisi-drda-yapilmis-haber-1586590

15 https://www.gazeteduvar.com.tr/dr-ve-idefix-ttb-baskani-fincancinin-kitapliginda-bulunan-kitabi-sitesinden-kaldirdi-haber-1587411

16 https://m.bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/269322-d-r-ve-idefix-fincanci-nin-kitapligindaki-kitabi-sitelerinden-kaldirdi

17 https://www.gazeteduvar.com.tr/tepki-ceken-cocuk-kitabi-doktor-dusmanligi-asilaniyor-haber-1572798

18 https://www.birgun.net/haber/tcdd-de-selahattin-demirtas-surgunu-cekmecesinde-leylan-kitabi-oldugu-icin-sikayet-edildi-412866

LGBT ve "Cinsiyetsiz Çocuk"

Timaş Yayın Grubu tarafından yayımlanan *Duvarın Arkasında Ne Var* adlı çocuk kitabında yer alan çizimin "cinsiyetsiz çocuk" olması, muhafazakâr kesimin tepkisini çekti ve LGBT propagandası yapıldığı öne sürüldü. Yeni Şafak Gazetesi yazarı Ersin Çelik, "Timaş LGBT'ye nasıl teslim olur? Ya da nasıl oyuna gelir?" şeklinde düşüncesini belirtti.[19,20] Konu üzerine Timaş Yayınevi, "...cinsiyetsizlik konusunda tavrımız ve yayın çizgimiz nettir... çizerin şahsi görüşünü yayınevi olarak kesinlikle tasvip etmediğimizi bildirir, kitabın cinsiyetsizlik konusu ve vurgusu taşımadığını okurlarımızla paylaşmak isteriz" şeklinde bir açıklamada bulundu.[21]

OTOSANSÜR

Gökkuşağı Resmi

İş Bankası Kültür Yayınları'nın, yayımladığı çeviri çocuk kitabında gökkuşağı resmini silikleştirdiği haberi basında ve sosyal medyada yer aldı. Bazı okurlar tarafından sosyal medyada paylaşılan ve kitabın İngilizce ve Türkçe baskılarının karşılaştırıldığı fotoğraflarda, ilk Türkçe baskıda ilgili sayfada gökkuşağının yer aldığı, ancak sonraki baskıda neredeyse görünmez kılındığı görüldü. Yayınevi tarafından bir açıklama yapılmadı.[22]

"Ermeni Soykırımı" İfadesi

Akademisyen Onur İnal'ın sosyal medya hesabında yaptığı paylaşıma göre, Koç Üniversitesi Yayınları, İnal'ın Yavuz Köse ile birlikte hazırladığı *Seeds of Power: Explorations in Ottoman Environmental History* adlı derleme kitabın Türkçe baskısında "Ermeni Soykırımı" ifadesi yer aldığından, önce bu ifadenin sansürlenmesini talep etti, talebin reddi üzerine kitabı yayımlamaktan vazgeçti.[23]

19 https://www.odatv4.com/medya/muhafazakar-camia-bunu-tartisiyor-timas-lgbt-ye-teslim-oldu-248970

20 https://twitter.com/ersinceliq/status/1564301065935273985?s=20&t=zZgwScDsAau8TsGr7TwDEQ

21 https://twitter.com/ersinceliq/status/1564563333499523072?s=20&t=zZgwScDsAau8TsGr7TwDEQ

22 https://kayiprihtim.com/haberler/edebiyat/is-bankasi-kultur-yayinlari-gokkusagi-sansuru-iddia/ https://twitter.com/Darkwebhaber/status/1540606222319091712?t=wu2ebOFmKzqJAm4DCREoug&s=08 https://twitter.com/basaarkaya/status/1540598836091125761

23 https://www.gazeteduvar.com.tr/koc-universitesi-yayinlarindan-ermeni-soykirimi-sansuru-haber-1549713

KİTAPLARA SALDIRILAR

Kitap Standına Saldırı[24]

Safranbolu Belediyesi'nin Leyla Dizdar Kültür Merkezi'nde düzenlediği kitap fuarında bazı grupların, Selahattin Demirtaş'ın kitapları satıldığı gerekçesiyle bir standı dağıttığı haberi basında yer aldı. Çıkan arbedede yayınevi yetkilisinin darp edildiği bildirildi.

Safranbolu Kitap Fuarı ile İlgili Basın Açıklaması

21.12.2021

Katılımcısı olduğu Safranbolu Kitap Fuarı'nda Selahattin Demirtaş'ın kitaplarını sattığı gerekçesiyle yazar Haldun Açıksözlü'nün standının bir grup tarafından dağıtılarak kendisinin darp edilmesi endişe verici ve çok üzücüdür. Basına yansıyan haberlerde, 17 Aralık 2021 tarihinde Leyla Dizdar Kültür Merkezi'nde açılan Safranbolu Kitap Fuarı'nda yaşanan arbede sonrasında Belediye Başkanı Elif Köse'nin yaptığı açıklamada herkesin sağduyuya davet edildiği, Selahattin Demirtaş'ın kitaplarının ise stanttan kaldırtıldığı belirtilmiştir.

Kitap fuarları herkesin yeni çıkan kitaplarla ve sevdikleri yazarlarla buluşarak okuma coşkusunu gönülden hissettikleri özel mekanlardır; bu yönüyle sadece ticari değil kültürel bir işlev görürler. Safranbolu Kitap Fuarı'nı ve diğer tüm kitap fuarlarını düzenleyen kurum ve kuruluşları ifade özgürlüğü alanında daha titiz ve sorumlu davranmaya, demokratik toplum ilkesine zarar veren yasaklayıcı tutumlardan uzak durmaya davet ediyor; kitaplara ve yazarlara yönelik fiziki saldırıların son bulmasını diliyoruz.

Saygılarımızla,
Türkiye Yayıncılar Birliği

Toplatma Kararı

2022 Temmuz ayında Dersim Belediyesi ve Yayıncılar Kooperatifi (YAYKOOP) iş birliğiyle düzenlenen Munzur Kitap Günleri'nde, Dipnot Yayınları'nın *İsyandan İnşaya Kürdistan Özgürlük Hareketi* ve Tekin Yayınevi'nin *Bir Başka Kandil* adlı kitaplarına "toplatma kararı" gerekçesiyle polis tarafından el konuldu. Dipnot

24 https://twitter.com/haciksozlu/status/1472904542383742976
https://artigercek.com/guncel/safranbolu-da-ulkuculer-demirtas-kitaplari-satiliyor-diye-kitap-standlarina-190674h
https://www.haberturk.com/karabuk-haberleri/93111598-safranbolu-belediyesi-tarafindan-acilan-birinci-kitap-fuarinda-selahattin-demirtas

Yayınları kendi kitabının kitabevlerinde satılmaya devam ettiğini, 2017 yılındaki ve kendilerine hiç tebliğ edilmeyen bir toplatma kararının gerekçe gösterildiğini belirtti. YAYKOOP Yönetim Kurulu Başkanı Elif Akkaya, gece saatlerinde ifade vermeye çağrıldı.[25]

HAPİSHANELERDE KİTAPLAR

Her geçen gün artan cezaevi, tutuklu ve hükümlü sayısıyla beraber hapishanelerde süreli ve süresiz yayınların yasaklanması ve engellenmesiyle mahkumların haklarının ihlal edilmesindeki artış da devam etti.

Cezaevinde Müstehcen Kitap

Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde hükümlü Mustafa Taştan'a gönderilen, HDP eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın *Efsun* adlı kitabı, Cezaevi Müdürlüğü Eğitim Kurulu tarafından "müstehcen" bulunarak "kurum güvenliğini tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle Taştan'a verilmedi. Taştan, karara itiraz etti.[26]

Cezaevinde Sansür: Bolu[27]

38 mahpus yazar ve şairin söyleşilerinden oluşan *Firari Yazılar* adlı kitap, Bolu F Tipi Cezaevi'nde "kurum güvenliğini tehlikeye sokacağı" gerekçesiyle kitabın yazarlarından olan Erol Zavar'a verilmedi. Başka cezaevlerinde serbest olan, kitapçılarda satılan ve içeriğinde hapishanelerden gelen "görülmüştür" mühürlü mektupların yer aldığı kitabın Eğitim Komisyonu'ndan onay almadığı belirtildi.

Cezaevinde Sansür: Van[28]

Van Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde tutuklu Talat Şanlı, bir gazeteye yazdığı mektupta, Gökçer Tahincioğlu'nun *Kiraz Ağacı* kitabının "terör örgütü propagandası" gerekçesiyle cezaevine alınmadığı bilgisini paylaştı.

25 https://susma24.com/munzur-kitap-gunlerinde-iki-kitaba-el-konuldu/

26 https://www.gazeteduvar.com.tr/efsuna-cezaevinde-mustehcen-yasagi-haber-1548804

27 https://bianet.org/1/131/256822-bolu-cezaevinde-yasakli-diger-hapishanelerde-serbest
https://www.dusun-think.net/haberler/cezaevi-yonetimi-firari-yazilar-kitabini-yasakladi/

28 https://www.gazeteduvar.com.tr/gokcer-tahincioglunun-kiraz-agaci-kitabina-cezaevinde-orgut-propagandasi-sansuru-haber-1557556
https://www.evrensel.net/haber/457563/gokcer-tahincioglunun-kiraz-agaci-kitabina-cezaevinde-orgut-propagandasi-sansuru

Hapishanelerdeki Uygulamalar Hakkında[29]

Çağdaş Hukukçular Derneği İstanbul Şube Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Komisyonu ve Hapishane Komisyonu tarafından tutsaklarla görüşmeler sonucu yapılan açıklamada, Bakırköy Kadın Hapishanesi'nde "2 ayda sadece 7 kitap sınırlaması, bunun 2 ayda bir ayın ilk haftası görüşçüler tarafından getirilmesi zorunluluğu, zamanında getirilmediği takdirde kitapların verilmemesi" ve "Basın İlan Kurumu'nda bulunmayan dergilerin verilmemesi" gibi uygulamalar olduğu bilgisi paylaşıldı.

Cezaevinde Sansür: Kocaeli[30]

Yazar Adil Okay'ın, Kocaeli 2 No'lu F Tipi Cezaevi'nde tutuklu Necip Baysal'a gönderdiği, kendi fotoğraflarından oluşan ve 2008 yılında yayımlanan *Konuşan Fotoğraflar* adlı siyah-beyaz fotoğraf kitabı, kitaptaki üç fotoğrafın "müstehcen" bulunması gerekçesiyle cezaevine alınmadı. İnfaz Hakimliği'ne başvuran tutuklu Necip Baysal'a Hakimlik tarafından verilen cevapta, Baysal'ın itirazı iki fotoğraf için haklı bulunurken, üçüncü fotoğrafın üzeri boyanarak kitabın "ilgiliye verilmesine" karar verildi.

AYM'den Olumlu Bir Karar[31]

"Terör örgütüne üyelik" suçlamasıyla Kırıkkale Keskin T Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan Mesut Tekkoyun'un 2018 yılında eşine göndermek üzere yazdığı mektupla ilgili, Cezaevi Disiplin Kurulu tarafından, mektuptaki bir kitaptan alıntıların "kurum görevlilerine hakaret" olduğu gerekçesiyle alıcıya gönderilmemesi ve imha edilmesine, Tekkoyun'a kınama cezası verilmesine karar verilmişti. AYM, "ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna oy birliğiyle", Anayasa'nın 26. Maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine dair oy çokluğuyla", "başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine" hükmetti.[32]

29 https://susma24.com/chd-bakirkoy-kadin-hapishanesinde-keyfi-uygulamalar-son-bulmalidir/ https://twitter.com/ChdHapishane/status/1505157599540531212?cxt=HHwWmMC-uZa3suMpAAAA

30 https://susma24.com/fotograflardan-olusan-kitap-cezaevine-alinmadi/ https://www.evrensel.net/haber/459215/fotografa-mustehcen-denildi-kitaba-sansur-uygulandi

31 https://www.gazeteduvar.com.tr/aym-tutuklu-mektubuna-disiplin-cezasi-ifade-ozgurlugu-ihlali-haber-1593611

32 https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/12/20221214-9.pdf

YAZARLARA ENGELLER

Yazara Sosyal Medya Paylaşımından Dava

Kobane hakkında 2013-2014 yılları arasında yaptığı sosyal medya paylaşımları nedeniyle "örgüt propagandası yapmak" iddiasıyla yargılanmakta olan yazar Yavuz Ekinci'nin davası sonuçlandı. Yazara 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezası ve cezanın ertelenmesi kararı verildi. Yazar Yavuz Ekinci savunmasında, yargılananın kendisi değil, düşünce ve ifade özgürlüğü olduğunu ifade etti.[33,34]

Doktora Tezine Suç İncelemesi

Akademisyen Dr. Mehmet Baki Deniz'in Amerika Birleşik Devletleri'nde 2019 yılında tamamladığı sosyoloji alanındaki doktora tezinin denkliği, 2021 yılında Türkiye'de Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı (ÜAK) tarafından "kışkırtıcı olması" ve "sert üslup içermesi" nedeniyle reddedilmişti. "1980-2008 Yılları Arasında Türkiye'yi Kim Yönetiyor? Sermaye Gücü ve Otoriter Popülizmin Yükselişi" adlı tezle ilgili Marmara Üniversitesi'nde yapılan ikinci inceleme sonucunda ise tezdeki "otoriterleşme" tespiti nedeniyle tezin "cumhurbaşkanına hakaret, terör" vb. suçlarla değerlendirilmesinin istendiği ortaya çıktı.[35,36]

Yazara Darp

Yazar Ergün Poyraz, Aydın Kuşadası'ndaki evinin önünde saldırıya uğradı. Poyraz, belediyede yapıldığını düşündüğü yolsuzluklarla ilgili dilekçeler verdiği için saldırıya uğradığını ifade etti. Yapılan operasyon sonucunda bir inşaat firmasının sahibinin de aralarında bulunduğu 6 kişi gözaltına alındı.[37]

Yazara TV'de Sansür

Yazar ve şair Ercan y Yılmaz, TRT2'de yayınlanan "Mecaz" adlı edebiyat programına konuk olduktan sonra, programda kendisinin bulunduğu kısımların kanal tarafından çıkartıldığını açıkladı. Kanaldan resmi bir açıklama yapılmadı. Yazar, Gezi Direnişi'ni desteklediği, Kürt olduğu ve Barış Akademisyenleri'ni desteklediği için sansürlenmiş olabileceğini ifade etti.[38]

33 https://www.gazeteduvar.com.tr/yazar-yavuz-ekinciye-1-yil-6-ay-ceza-haber-1558742

34 https://www.edebiyathaber.net/yazar-yavuz-ekinciye-1-yil-6-ay-ceza/

35 https://susma24.com/doktora-denkligi-reddedilen-akademisyene-yargilama-talebi/

36 https://www.sozcu.com.tr/2022/egitim/sakincali-akademisyen-6998339/

37 https://www.ntv.com.tr/turkiye/saldiriya-ugrayan-yazar-ergun-poyrazbelediyedeki-yolsuzluklari-hatirlattim-aksam-da-bu-olay-oldu,WUgSNRTutEWbqDH-OD_S5Q

38 https://www.evrensel.net/haber/459161/yazar-ergun-poyraz-saldiriya-ugradi-6-kisi-gozaltina-alindi

"Şüpheli" Kitap

2022 Haziran ayında Göç İzleme Derneği'ne (GÖÇİZDER) yapılan bir operasyonda, yazar Selim Temo'nun *Kürt Şiiri Antolojisi* kitabına "şüpheli" olarak el konuldu.[39] *Kürt Şiiri Antolojisi*, ilk olarak 2007 yılında Agora Kitaplığı tarafından yayımlanmıştı. Bu şekilde kitap, ilk kez yayımlandıktan 15 yıl sonra, yazarın deyimiyle "gözaltına" alınmış oldu.

MUZIR NEŞRİYAT

1927'de yürürlüğe giren 1117 Sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu ile kurulan Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, 2 Temmuz 2018 tarih ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 38'inci maddesi doğrultusunda kanunda yapılan değişiklikle, aynı KHK kapsamında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın birleştirilmesiyle oluşan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlandı. 2021 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın kurulmasıyla birlikte bakanlığın adı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak değiştirildi.[40]

Kurul yeni yapısıyla, 2018 Temmuz'dan 2022 Aralık sonuna kadar geçen sürede toplam 36 kitap hakkında "muzır neşriyat" kararı aldı. Bu raporun döneminde ise 10 kitap "muzır neşriyat" ilan edildi.

Kurul'un "re'sen", yani kendiliğinden aldığı bu kararlarla sansür uygulaması, kültürel çeşitliliğimiz için son derece olumsuz bir durum yaratmaya devam ediyor.

Sansür Onandı

2020 yılında, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından, yazar Buket Uzuner'in, ilk baskısı 1986 yılında yapılan ve bugüne kadar farklı yayınevlerinden birden fazla baskısı yapılmış olan *Ayın En Çıplak Günü* başlıklı edebi eserinin "18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte" olduğuna karar verilmişti. Kararın iptali için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na karşı açılan davanın sonucu belli oldu ve karar, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi tarafından onandı.

39 https://www.gazeteduvar.com.tr/selim-temo-paralel-kurdoloji-olusturulmak-isteniyor-haber-1568775

40 https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=703&MevzuatTur=4&MevzuatTertip=5

Hayal Kurmak Yasak mı?[41]

TUDEM Yayın Grubu tarafından yayımlanan *Şipşak Hikâyeler – 1 Hayal Kurmak Yasak Mı?* başlıklı çocuk kitabı, şikâyet üzerine İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Suçları Soruşturma Bürosu'nun soruşturmasını takiben, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından 10 Aralık 2021 tarihli Resmi Gazete'de "18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır ve müstehcen tesir yapacak nitelikte olduğuna" oy birliğiyle karar verilerek muzır ilan edildi.[42] Kararın Resmi Gazete'deki ilanından önce yayınevine herhangi bir tebliğ yapılmadı. Kitap yayınevi tarafından satıştan kaldırıldı.

"Muzır" *Çürük Vişne*[43]

Epsilon Yayınevi tarafından yayımlanan *Çürük Vişne* serisinin üçüncü kitabı olan *Çürük Vişne III Viran* başlıklı kitap, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından 21 Mart 2022 tarihli Resmî Gazete'de "kitapta yer alan bazı yazıların 18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte olduğuna" oy birliğiyle karar verilerek "muzır neşriyat" ilan edildi.[44] Kararla ilgili tebliğ yayınevine Resmi Gazete ilanından sonra ulaştı.

Cumhuriyet Başsavcılığı Dosyasından Muzır Kitap

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, Niğde Cumhuriyet Başsavcılığı Müracaat Bürosu'nun 2022/1446 sayılı soruşturma dosyası yazısının ekinde gönderilen, Atila Önder tarafından yazılan ve Karan Ofset (Niğde) tarafından yayımlanan *Geçti Gitti* adlı kitabı inceleyerek "kitabın içerisinde yer alan bazı ifade ve tasvirlerin 18 yaşından küçüklerin maneviyatı ve gelişimleri üzerinde muzır ve müstehcen tesir yapacak nitelikte olduğuna" karar verdi ve kitap muzır ilan edildi.[45,46]

Çıtır Çıtır Felsefe[47]

Günışığı Kitaplığı tarafından yayımlanan *Çıtır Çıtır Felsefe* dizisinin 7 kitabı, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından 24 Haziran 2022

41 https://www.a3haber.com/2021/12/10/savcilik-8-14-yas-grubu-icin-yazilan-kitabi-muzir-nesriyat-saydi/

42 https://etelgraf.com/turkiyede-yasaklanan-kitaplar-listesi/

43 https://www.gazeteduvar.com.tr/curuk-visne-viran-kitabi-muzir-ilan-edildi-haber-1557433

44 https://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2022/03/20220321-4-5.pdf

45 https://www.enformasyonturk.com/haber/-gecti-gitti-kitabi-zararli-

46 https://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2022/03/20220328-4-2.pdf

47 https://m.bianet.org/bianet/kitap/263924-muzir-kurulu-yayinciyi-da-yazari-da-muhatap-gormuyor
https://www.gazeteduvar.com.tr/citir-citir-felsefe-serisindeki-7-kitaba-sansur-haber-1570742

tarihinde muzır ilan edildi. Kararın yalnızca birkaç gün öncesinde sosyal medyada dizinin 2 kitabına karşı başlayan haksız tepkiler ve linç kampanyası[48] sonucunda bu 2 kitabın satışı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait İstanbul Kitapçısı dahil bazı platformlarda durduruldu.[49] Sosyal medya tepkileri üzerine dizinin tüm kitaplarını re'sen inceleyen Kurul, dizide yer alan *Oğlanlar ve Kızlar*, *Aşk ve Dostluk*, *İyi ve Kötü*, *Küçükler ve Büyükler*, *Beden ve Akıl*, *Diktatörlük ve Demokrasi*, *Cesaret ve Korku* başlıklı toplam 7 kitabı muzır ilan etti. Günışığı Kitaplığı, muzır ilan edilen 7 kitabı için bakanlığa 7 ayrı dava açtı (*bu raporun yayımlandığı 2023 Mart ayı itibarıyla davalar sürmektedir*). Yayınevi ayrıca, kitaplarını poşet içerisinde satmama kararından ötürü satıştan çekti.

Muzır kararını takiben Türkiye Yayıncılar Birliği bir basın açıklamasında bulunmuştu.

Kitaplara ve Yayınevlerine Yönelik Linç Kampanyası Hakkında Basın Açıklaması

22 Haziran 2022

Bir süredir sosyal medya üzerinden kitaplara, yazarlara ve yayıncılara karşı linç kampanyası yürütülmektedir. Kültür dünyamızın önemli bileşeni olan yayıncılığımızın bu kampanyanın içine çekilmesinden ve hedef haline getirilmesinden rahatsızlık duyuyoruz. Bununla birlikte, kitapların satışının durdurulması kararının ise linç kültürünü normalleştireceğini düşünüyor ve bundan endişe duyuyoruz. Düşünce, ifade ve yayımlama özgürlüğünün her zaman savunucusu olduğumuzu bir kez daha yineliyoruz.

Daha önce de pek çok kez söylediğimiz üzere, sosyal medyada kitaplara, yazarlara, yayınevlerine yönelik oluşan haksız tepki ve saldırılar ülkemiz ve kültürel çeşitliliğimiz için son derece olumsuz bir durum yaratmaktadır.

48 https://www.gazeteduvar.com.tr/gunisigi-kitapligindan-hedef-gosterilen-kitaplari-hakkinda-aciklama-gercek-disi-yalan-haberler-haber-1570567

49 https://t24.com.tr/haber/ibb-ye-bagli-istanbul-kitapcisi-sosyal-medyada-tepki-toplayan-cocuk-kitaplarinin-satisinin-durdurulduguunu-acikladi,1041629

Çocukları küçük yaşta hayata dair olaylar üzerine düşündüren ve yaşanabilecek tehlikelere karşı basit ve somut şekilde dikkatlerini çekerek onlara kendilerini nasıl koruyabileceklerini anlatan, Fransız yazar Brigitte Labbé'nin yazdığı ve Günışığı Kitaplığı tarafından Türkçe yayımlanan "Çıtır Çıtır Felsefe" dizisinin iki kitabı (Aşk ve Dostluk, Küçükler ve Büyükler), içinde pedofili olduğu gerekçesiyle sosyal medyada tepki toplamış ve bunun sonucunda bazı e-ticaret sitelerinde ve kitabevlerinde kitabın satışı durdurulmuştur.

Tepki verirken ilgili kitapları çoğu zaman tam okumadan, kitapların içeriğine dair doğru düzgün bilgi sahibi olmadan, ne anlatıldığını anlamaya çalışmadan, doğrudan ezberci yaklaşımlarla, özellikle çocuklara ve gençlere yönelik kitapların, yetkin olmayan kişilerce haksız şekilde eleştirilmesi kendi başına yanıltıcıdır. Bununla birlikte kitaplarla ilgili herhangi bir bağımsız değerlendirmeyi öncelikle yapmadan, sadece sosyal medya tepkilerine dayanarak kitapların satışını durduran veya raflardan kaldıran, gerekli araştırmasını ise ancak sonraya bırakan yaklaşımlar da aynı derecede sorunludur. Bu tür eğilimler, ülkemizin kültürel çeşitliliğin ve çocuklar ve gençlerin gelişimine yönelik nitelikli kitaplarla ve bunları üreten eser sahiplerinin ve yayıncıların maddi-manevi zarar görmesine sebep olmaktadır.

Okuduğunu bir bağlam ve bütünlük içinde anlamak, anladığını aktarabilmek ve değerlendirebilmek, üzerine yeni sözler söyleyebilmek ve üretebilmek, nitelikli ve sürekli bir okuma kültürü ile mümkündür. Gelecek kuşakların gelişmiş bir okuma kültürü içine doğması, okuma kültürüyle yoğrulmuş bireyler olarak yetişmesinin temel koşulu ise, yüksek nitelikli bir yayıncılık sektörüdür.

Ülkemizde gerçekleşen ve yayımlama özgürlüğü ile çelişen bu ve benzeri durumları kaygıyla takip ediyor, bu tür uygulamaların bir an önce son bulması için kamuoyunu ve yetkilileri sağduyulu olmaya çağırıyoruz.

Saygılarımızla,
Türkiye Yayıncılar Birliği

Bu rapor döneminde Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından Muzır Neşriyat* ilan edilen kitaplar

* 1117 Sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu'nun 4. Maddesine göre "muzır" kabul edilen kitapların "küçüklere zararlıdır" şeklinde işaretlenmesi gerekmektedir. Bu kitaplar ancak 18 yaşından büyük olanlara, içi görülmeyen zarf ya da poşet içinde satılabilir; dükkânlarda ve diğer yerlerde açıkça sergilenemez, okullara sokulamaz, 18 yaşından küçüklere parasız dahi verilemez.[50]

	Kategori	Kitap Adı	Yayınevi	Yazar	Çevirmen	Çizer	Muzır İlan Tarihi
1	Çocuk ve Gençlik	Şipşak Hikâyeler-1 Hayal Kurmak Yasak mı?	TUDEM	Bernard Friot	Tuvana Gülcan	-	10.12.2021
2	-	Çürük Vişne III Viran	Epsilon	Emine Tavuz	-	-	21.03.2022
3	-	Geçti Gitti	Karan Ofset (Niğde-2021)	Atila Önder	-	-	28.03.2022
4	Çocuk ve Gençlik	Aşk ve Dostluk (Çıtır Çıtır Felsefe dizisi)	Günışığı Kitaplığı	Brigitte Labbé	Azade Aslan	Jacques Azam	24.06.2022
5	Çocuk ve Gençlik	Beden ve Akıl (Çıtır Çıtır Felsefe dizisi)	Günışığı Kitaplığı	Brigitte Labbé	Azade Aslan	Jacques Azam	24.06.2022
6	Çocuk ve Gençlik	Cesaret ve Korku (Çıtır Çıtır Felsefe dizisi)	Günışığı Kitaplığı	Brigitte Labbé	Azade Aslan	Jacques Azam	24.06.2022
7	Çocuk ve Gençlik	Diktatörlük ve Demokrasi (Çıtır Çıtır Felsefe dizisi)	Günışığı Kitaplığı	Brigitte Labbé	Azade Aslan	Jacques Azam	24.06.2022
8	Çocuk ve Gençlik	İyi ve Kötü (Çıtır Çıtır Felsefe dizisi)	Günışığı Kitaplığı	Brigitte Labbé	Azade Aslan	Jacques Azam	24.06.2022
9	Çocuk ve Gençlik	Küçükler ve Büyükler (Çıtır Çıtır Felsefe dizisi)	Günışığı Kitaplığı	Brigitte Labbé	Azade Aslan	Jacques Azam	24.06.2022
10	Çocuk ve Gençlik	Oğlanlar ve Kızlar (Çıtır Çıtır Felsefe dizisi)	Günışığı Kitaplığı	Brigitte Labbé	Azade Aslan	Jacques Azam	24.06.2022

50 https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1117&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=3

Muzır Kitaplar Netflix'te Dizi Oldu

Yabancı Yayınları tarafından Türkçe yayımlanan ve Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından 2021 yılında muzır ilan edilen[51][52], Alice Oseman tarafından yazılan *Kalp Çarpıntısı* kitap serisi, Netflix'te diziye uyarlandı.[53] Dünya ile aynı anda Netflix Türkiye'de de yayınlanmaya başlayan dizinin yaş sınırı başta +13 iken +18'e yükseltildi ve diziye "Bu dizi, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Muzır Neşriyat Kurulu'nca küçükler için uygun olmadığı karara bağlanan *Kalp Çarpıntısı* kitabından uyarlanmıştır." uyarısı eklendi.[54] Kitap muzır ilan edildiği dönemde yazar Alice Oseman konuyla ilgili Instagram'da bir paylaşımda bulunarak Türkiye'deki okurlarına sevgilerini iletmişti.[55]

Karikatür, Muzır Kurulu'nda

Mizah dergisi LeMan'da 2020 Kasım ayında yayımlanan karikatürü sebebiyle "müstehcenlik" suçlaması yöneltilen çizer Zehra Ömeroğlu'nun hakkında açılan dava devam ediyor. Dergiye açılmayan, yalnızca çizer Ömeroğlu'na açılan davanın 2022 Ekim ayındaki duruşmasında Mahkeme, karikatürle ilgili Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun rapor hazırlamasını istedi. Bir sonraki duruşma 9 Şubat 2023 tarihinde yapılacak.[56]

"ÇOCUK DOSTU" İÇERİKLER

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Listesi

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, daha önce çocuklara yönelik hazırladığı "çocuk dostu kitap" / "güvenli kitap" listesinin kapsamını 0-6 yaş grubundan 0-18 yaş grubuna genişleterek listenin güncellendiğini 2022 Ağustos ayında duyurdu. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık yaptığı açıklamada, Bakanlık olarak "titizlikle" inceledikleri kitapların çocuk ve gençlerin gelişimine katkı sağlayacağına inandığını ifade etti. Bakanlığın internet sitesinde yer alan bilgiye göre Bakan Yanık listedeki kitapların, "evrensel ahlak kurallarına ve milli-manevi değerlere aykırı olup olmadığı, ırkçılığı teşvik eden düşmanca anlatım ve görseller kullanılıp kullanılmadığı, şiddet içerip içermediği, şiddeti çözüm

51 https://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2021/09/20210908-4-2.pdf

52 https://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2021/11/20211110-4-2.pdf

53 https://www.edebiyathaber.net/netflix-icin-diziye-uyarlanan-kalp-carpintisinin-kadrosu-aciklandi/

54 https://susma24.com/netflix-turkiye-kalp-carpintisina-18-yas-siniri-getirdi/

55 https://fasikul.altyazi.net/pano/netflix-turkiyeden-heartstoppera-18-yas-siniri/

56 https://www.diken.com.tr/karikature-dava-mahkeme-leman-cizerinin-karikaturunu-muzir-nesriyat-kuruluna-soracak/

olarak gösterip göstermediği, müstehcenlik ve cinsel istismar olup olmadığı, hırsızlık, yalan söyleme, kötü söz söyleme gibi davranış modellerini özendirip özendirmediği" gibi kriterlere göre ön elemeden geçirildiğini belirtti.[57] Listenin güncellenmeye devam edildiği vurgulandı. Listeye bakanlığın internet sitesinden[58] erişilebiliyor. Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS), bakanlığın bu listesine tepki gösterdi ve listenin "ayrımcı ve sansürcü" olduğunu ifade etti.[59] Bu liste nedeniyle liste dışında kalan kitapların çocuk dostu olmadığı, çocuğa zararlı olduğu algısı yaratılmakta ve okurların özgürce kitap seçme hakkına müdahale edilmektedir.

Çocuklar İçin Dost İçerikler Çalıştayı

Çocuk için İçerik Derneği[60] (ÇİÇEK), 2022 Kasım ayında bir çalıştay düzenledi. Çalıştaya yayıncılık sektörü temsilcileri ile Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, Talim Terbiye Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) yetkilileri, psikologlar ve akademisyenler katıldı. Derneğimiz Çalıştay'ın kararlarının sansür veya otosansürle sonuçlanmaması yönünde görüşlerini paylaştı. Çalıştay Sonuç Raporu paylaşıldı.[61]

YARGIDA OLUMLU GELİŞMELER

Genç Bir Don Juan'ın Maceraları

Sel Yayıncılık'ın 2009 yılında Türkçe yayımladığı, Guillaume Apollinaire'in *Genç Bir Don Juan'ın Maceraları* isimli kitabıyla ilgili olarak açılan davada, İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin verdiği beraat kararı 2013 yılında Yargıtay 14. Ceza Dairesi tarafından bozulmuştu. Sel Yayıncılık tarafından AYM'ye yapılan bireysel başvurunun sonucunda AYM, 2022 yılında, "ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna", "Anayasa'nın 26. Maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine", ayrıca harç masrafı ve vekalet ücretinden oluşan yargılama giderinin ve bir manevi

57 https://www.aile.gov.tr/chgm/haberler/bakanliktan-cocuk-ve-genc-dostu-kitap-listesi/#:~:text=Listedeki%20kitaplar%20aras%C4%B1nda%20Lewis%20Carrol,40%20Hadis%2040%20%C3%87izgi%2C%20Sevim

58 https://www.aile.gov.tr/chgm/sayfalar/cocuk-dostu-kitap-listesi/

59 https://m.bianet.org/bianet/kitap/266796-tys-den-cocuk-dostu-kitap-listesine-tepki-ayrimci-ve-dusmanlastirici

60 https://www.cocukicinicerik.com/

61 https://www.cocukicinicerik.com/Content/userfiles/file/calistay_rapor-L.pdf

tazminatın başvurucuya ödenmesine oy birliğiyle hükmetti.[62] Derneğimiz konuyla ilgili bir basın açıklamasında bulundu.

Anayasa Mahkemesi'nden Emsal Karar

17 Ağustos 2022

Hazırladığımız raporlarla, her yıl verdiğimiz Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülleri'yle ve yaptığımız açıklamalarla, yayınlama özgürlüğünün önemini vurguluyor ve yasaklayıcı kararların bu özgürlüğe, kültür hayatına ve dolayısıyla toplumsal hayatın ilerlemesine büyük zararlar verdiğini, otosansüre neden olduğunu ifade ediyoruz.

Dün (16.08.2022) basına yansıyan haberlerde yer aldığı üzere, Sel Yayıncılık tarafından Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) yapılan bireysel başvurunun sonucunda AYM, "ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna", "Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine", ayrıca harç masrafı ve vekalet ücretinden oluşan yargılama giderinin ve bir manevi tazminatın başvurucuya ödenmesine oy birliğiyle hükmetmiştir. AYM kararı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/08/20220816-10.pdf. AYM'nin kararı, ülkemizde yayınlama özgürlüğünün gelişmesi yönünde çok önemli bir adımdır.

AYM'nin verdiği bu kararı desteklediğimizi belirtiyor, bundan sonra da ülkemizde ifade özgürlüğüne dair olumlu gelişmelerin artması dileklerimizi yineliyoruz.

Saygılarımızla,
Türkiye Yayıncılar Birliği

Siyasi Karikatürler

AYM, cezaevinden dışarıya Cumhurbaşkanı, İç İşleri Bakanı ve TBMM Başkanı'nı eleştiren karikatürlerin postalanmasını yasaklayan kararı iptal etti; Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ve başvurucuya manevi tazminat ödenmesi gerektiğine karar verdi. AYM kararında[63], "somut olayda karikatürlerin siyasetçilerin eleştirilmesi niteliğinde olduğu, siyasal ortama ilişkin değerlendirme niteliği taşıdığı, ülke yönetim biçiminin eleştirisine yönelik düşünceleri ifade ettiği" ve "siyasi eleştiri olduğu kabul edilen başvuru konusu karikatürlere demokratik çoğulculuk açısından daha fazla tahammül edilmesi gerekir" değerlendirmelerinde bulundu.[64]

62 https://www.gazeteduvar.com.tr/aym-genc-bir-don-juanin-maceralarinin-yayincisi-hakkinda-karari-bozdu-haber-1577666

63 https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/11/20221116-9.pdf

64 https://www.birgun.net/haber/aym-cezaevinden-iktidari-elestiren-karikaturlerin-gonderilmesi-ifade-ozgurlugu-410179

Sosyal Medyada İfade Özgürlüğü Kararı[65]

AYM, 2017 yılında sosyal medya üzerinden eleştiride bulunduğu için görev yaptığı kamu kurumu tarafından disiplin cezasına çarptırılan kişinin cezasının iptaline karar verdi, sosyal medya paylaşımını "ifade özgürlüğü" olarak değerlendirdi ve disiplin cezasıyla Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verdi.

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye'de düşünce ve ifade özgürlüğündeki gerilemelerden en çok etkilenen alanlardan biri olan basın özgürlüğünde gazetecilere yönelik hak ihlalleri, haberlere yönelik engellemeler, medya kuruluşlarına yönelik baskılar devam etti.

Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) verilerine göre Türkiye'de 2022 yılında 43 gazeteci ve medya çalışanı cezaevinde bulunuyordu.[66]

CHP Milletvekili Utku Çakırözer'in açıkladığı 2022 Aralık ayı basın özgürlüğü raporuna göre, "belgesel yönetmeni Sibel Tekin, çekimlerinde polis aracını görüntülediği gerekçesiyle terör suçlamasıyla tutuklandı; gazeteciler Hayri Demir ve Özgür Boğatekin hapis cezasına çarptırıldı; gazeteciler Hakan Tosun ve Mehmet Zeki haber takibi sırasında, Çetin Desde, Fatih Yaşlı, İsmail Cengiz Mumcu ise haklarında yapılan ihbar ve soruşturmalar gerekçe gösterilerek gözaltına alındı."[67]

Taciz Haberine Tutuklama

Gazeteci Sinan Aygül, Bitlis'te bir çocuğa yönelik taciz ve istismara dair sosyal medya üzerinden bilgi paylaşması nedeniyle "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" gerekçesiyle tutuklandı.[68] Aygül, birkaç gün sonra tahliye edildi.[69]

Barışa Dair Ortak Açıklama

Derneğimiz, 2022 Şubat ayında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC), Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS), PEN Yazarlar Derneği ve Çağdaş Gazeteciler Derneği İstanbul Temsilciliği ile birlikte barışa ve barış gazeteciliğine dair ortak bir açıklama yaptı. Açıklamada, Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle ilgili barıştan yana, etik değerlere uyarak yayın yapılması ve basının toplumsal barışı sağlamadaki

65 https://www.donanimhaber.com/aym-kamuyu-elestiren-paylasima-ifade-ozgurlugu-dedi--155944

66 https://www.birgun.net/haber/kutlayacak-gun-birakmadilar-417016

67 https://www.evrensel.net/haber/478628/cakirozer-2022nin-son-ayinda-da-gazetecinin-kaderi-hapis-dayak-dava-tehdit

68 https://www.gazeteduvar.com.tr/gazeteci-sinan-aygul-tutuklandi-haber-1593608

69 https://www.birgun.net/haber/gazeteci-sinan-aygul-tahliye-edildi-414770

denetim görevi hatırlatıldı, "gazeteci ve yazarların barıştan yana olmak gibi tarihi bir sorumlulukları olduğu" vurgulandı.[70]

"Basın Ahlak Esasları"

Basın İlan Kurumu (BİK) Genel Kurulu 2022 Mayıs ayında yapıldı. Basın Ahlak Esasları yeniden düzenlendi. Düzenlemeler ile esaslara "Milli ve toplumsal değerlere saygı" başlıklı, soyut ve farklı yorumlara açık bir bölüm eklenmesi tepki çekti. Gazeteciler Cemiyeti, BİK'in böyle değerlendirme görevleri olmadığını, yalnızca yazılı basına ilan ve reklamları dağıtmak görevi olduğunu vurguladı. Diğer pek çok basın meslek örgütü de düzenlemelere tepki gösterdi.[71]

Çocuk İstismarı

İsmailağa Cemaati ile bağlantılı çocuk istismarı haberi yapan gazeteci Timur Soykan, *#TimurSoykanTutuklansın* etiketiyle sosyal medyada hedef gösterildi. Misvak adlı dergi de kendi sosyal medya hesabında Timur Soykan'ın tutuklanmasını talep etti.[72]

Sınır Tanımayan Gazeteciler

Sınır Tanımayan Gazeteciler'in (RSF) 2013 yılından beri yayımladığı *Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi*'nde Türkiye 2022 yılında 180 ülke içinde 149. sırada yer aldı.[73] Raporda "hiper-başkanlık" olarak tanımlanan Türkiye'deki yönetime, basın özgürlüğünün inkarının ve yargı sistemine müdahalenin eşlik ettiği ifade ediliyor. Yargıda zaman zaman "baskıya karşı çıkan" hakimlerin gazetecilere "cumhurbaşkanına hakaret", "terör örgütüne üye olmak", "propaganda" gibi suçlamalardan beraat kararı verildiği, tutuklama yerine adli kontrolün daha fazla rol oynadığı belirtiliyor. RSF'nin raporunda ayrıca 19 Şubat 2022 tarihinde gerçekleşen, Kocaeli Ses gazetesinin Yazı İşleri Müdürü Güngör Arslan'ın öldürülmesi de yer alıyor.

70 https://www.tgc.org.tr/aciklamalar/3230-tgc,-tys,-t%C3%BCrkyaybi%CC%87r,-pen-t%C3%BCrki%CC%87ye,-%C3%A7gd-i%CC%87stanbul-temsi%CC%87lci%CC%87li%CC%87%C4%9Fi%CC%87-%E2%80%9Cgazetecileri-ve-yazarlar%C4%B1-bar%C4%B1%C5%9Fa-sahip-%C3%A7%C4%B1kmaya-%C3%A7a%C4%9F%C4%B1r%C4%B1yoruz%E2%80%9D.html

71 https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/akp-iktidari-sansuru-geciremedi-28-yil-aradan-sonra-basin-ahlak-esaslarini-guncelledi-1955451

72 https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/gerici-misvak-ve-troller-istismari-ortaya-cikaran-timur-soykani-hedef-gosterdi-2010182

73 https://rsf.org/en/classement/2022/europe-central-asia

Gazetecileri Koruma Komitesi

Gazetecileri Koruma Komitesi'nin (CPJ) raporuna göre, dünya çapında 1 Aralık 2022 itibarıyla 363 gazeteci hapiste bulunuyor. Bu sayının 2021'e göre %20 artış anlamına geldiği ve 2022 yılında en çok gazeteci hapseden ülkelerin sırasıyla İran, Çin, Myanmar, Türkiye ve Belarus olduğu belirtiliyor.

İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ

Dünyada 70 ülkede internet özgürlüğünü değerlendiren Freedom House'un verilerine göre Türkiye, 2022 yılında internet özgürlüğü bakımından "özgür değil" olarak nitelendirildi. En kısıtlı olana 0, en özgür olana 100 puan verilen puanlamada Türkiye 2021 yılında 34 ile "özgür değil" iken, 2022 yılında 32 puana düştü.[74]

AYM'den Pilot Karar

AYM, 129 URL adresine yönelik erişim engelleme kararlarına karşı yapılan bireysel başvurular sonucunda, mevcut erişim engeli uygulamalarına yönelik "pilot" bir karar verdi ve İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Kanunu'nun erişim engelleriyle ilgili 9. maddesinin değiştirilmesine hükmetti. Erişim engelinin başvurulacak son çare olması ve alternatif başka yaptırımların belirlenmesi de karardaki kriterler arasında yer aldı.[75]

Onlarca Habere Erişim Engeli

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın eski avukatı Mustafa Doğan İnal, 2022 Temmuz ayında kendisi hakkında 130 habere; 2022 Ağustos ayında yine kendisi hakkında 48 habere, kişilik haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle erişim engeli talep etti, mahkeme kabul etti. 130 habere erişim engeliyle ilgili *Bianet* çevrimiçi haber sitesinde yer alan haberin kendisine de bu kapsamda erişim engeli getirildi.[76,77]

Karikatürlere Erişim Engeli

2022 Ağustos ayında, *Diken* çevrimiçi haber sitesinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'la ilgili karikatürlerin de yer aldığı 10 habere, "kişilik haklarını

74 https://freedomhouse.org/country/turkey/freedom-net/2022

75 https://susma24.com/aym-erisim-engeli-kararlarina-dair-kanunda-degisiklige-hukmetti/

76 https://m.bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/265167-erdogan-in-eski-avukati-istedi-130-habere-erisim-engellendi

77 https://bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/265918-yine-erdogan-in-eski-avukati-48-habere-erisim-engeli

ihlal etme" gerekçesiyle erişim engeli getirildi ve haberlerin silinmesine karar verildi.[78]

Erişim Engeli Haberine Erişim Engeli

İfade Özgürlüğü Derneği (İFÖD), Sedat Peker'in iddialarıyla gündeme gelen Paramount Otel'le ilgili haber yaptıktan sonra bu habere erişim engeli getirildi. Derneğin, kendi internet sitesinde, bu habere erişim engeli getirildiğini açıkladığı duyurusuna da erişim engeli getirildi.[79]

Sansür Yasası

"Sansür yasası" olarak bilinen ve "dezenformasyonla mücadele" iddiasıyla hazırlanan kanun teklifi 2022 Ekim ayında yasalaştı. Yasanın 29. maddesiyle, Türk Ceza Kanunu'na "halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" suçu ve hapis cezası eklenmiş oldu; internet haber siteleri süreli yayın tanımı kapsamına alındı.[80] Kanun, 18 Ekim 2022 tarihli Resmî Gazete'de yayımlandı.[81] CHP yasanın iptali için AYM'ye başvurdu. AYM ilk incelemesini tamamladıktan sonra yasanın esastan görüşülmesine karar verdi.[82]

Netflix'te Kitaba Tepki

Netflix'te yayınlanan Tayvan-Çin ortak yapımı "Shards of Her" adlı dizinin ilk bölümünde, HDP eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın yazdığı *Seher* adlı kitaba yer verilmesine iktidara yakın basın ve medya organları tarafından "teröre destek" olarak tepki gösterildi.[83]

Sosyal Medya Paylaşımına Müdahale

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yaşayan eski Milli Yüzücü Derya Büyükuncu'nun Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Covid-19'a yakalanmasıyla ilgili sosyal medya paylaşımı nedeniyle hakkında çıkartılan yakalama kararı ve ifade talebi, ABD tarafından reddedildi. ABD sosyal medya paylaşımlarını ifade özgürlüğü olarak nitelendirdi.[84]

78 https://susma24.com/brezilyali-cizer-latuffun-karikaturlerine-erisim-engeli/

79 https://www.evrensel.net/haber/475489/habere-erisim-engeli-duyurusuna-da-erisim-engeli-getirildi

80 https://www.gazeteduvar.com.tr/sansur-yasasi-meclisten-gecti-haber-1584800

81 https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/10/20221018-1.htm

82 https://www.gazeteduvar.com.tr/anayasa-mahkemesinden-sansur-yasasi-karari-haber-1586542

83 https://artigercek.com/kultur-sanat/tayvan-cin-ortak-yapimi-dizi-demirtasin-seher-kitabina-yer-verdi-228402h

84 https://www.gazeteduvar.com.tr/abd-turkiyenin-derya-buyukuncu-talebini-reddetti-ifade-ozgurlugu-haber-1560245

Altyazı Çevirmenlerine Uyarı

Disney+ Türkiye için çalışan bir çeviri şirketi, platformda yayına girecek yapımların altyazı çevirilerini yapan çevirmenlerine, "potansiyel hassas olaylar içeren" her türlü yapımı koordinatörlerine bildirmeleri yönünde bir yazı gönderdi. Bahsedilen konular arasında "Müslümanlığı ve İslam'ı eleştiren konular", "Cumhurbaşkanı'nın diktatör olarak gösterilmesi", "LGBTQİA içerikler" ve "Genel anlamda Türkiye siyasetine dair konular" da yer aldı.[85]

Kitap Önerisine Ağır Tepki

Youtube içerik oluşturucusu ve yazar Sena Nur Işık, kitap önerileri yaptığı Youtube kanalında "LGBT Temalı Kitap Önerileri" videosundan sonra sosyal medyada tehdit boyutuna ulaşan tepkilerle karşılaştı.[86] Işık'ın daha sonra "renkli post-it ve kahve" içerikli paylaşımlarına da tehditkâr tepkiler geldi.[87]

Bant Daraltma

2022 Kasım ayında İstanbul Taksim'de yaşanan patlama sonrası, Kültür ve Turizm Bakanlığı kararı ve RTÜK duyurusuyla yayın yasağı uygulandı; ardından Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından sosyal medya platformlarında bant daraltma uygulaması yapıldı.[88] Ayrıca polis tarafından 25 sosyal medya kullanıcısı "provokatif" paylaşımları nedeniyle yetkililere bildirildi. İfade Özgürlüğü Derneği'nden Prof. Dr. Yaman Akdeniz, toplumun haber ve bilgi edinmesinin, bant daraltma gibi Olağanüstü Hal temelli uygulamalarla keyfi şekilde engellenmesinin kabul edilemeyeceğini ifade etti.[89]

Barış Terkoğlu'nun Yazısına Erişim Engeli

Gazeteci Barış Terkoğlu, 7 Kasım 2022 tarihli yazısında, bir hakime, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Başkanı Ekrem İmamoğlu'nu siyasi yasaklı hale getirecek karar vermesi yönünde telkinde bulunulduğunu öne sürdü. Bu yazıya ve ilgili haberlere, hakimin başvurusu üzerine, erişim engeli getirildi.[90]

85 https://susma24.com/disney-turkiyeden-altyazi-cevirmenlerine-uyari-metni/

86 https://onedio.com/haber/lgbt-temali-kitaplar-oneren-basortulu-sema-nur-a-gelen-tehdit-mesajlarini-okuyunca-kaniniz-donacak-1085552

87 https://onedio.com/haber/renkli-post-it-ve-kahve-paylasan-sena-nur-isik-a-gonderilen-akil-tutulmasi-yasatan-mesajlar-1085954

88 https://www.gazeteduvar.com.tr/patlama-sonrasi-btk-bant-daraltma-uygulamasi-yapti-haber-1589096

89 https://www.gazeteduvar.com.tr/prof-akdeniz-bant-daraltmanin-yasal-dayanagi-yok-sansurdur-haber-1589216

90 https://susma24.com/baris-terkoglu-yazi-erisim-engeli/

Çevrimiçi Kitap Satış Sitelerine Erişim Engeli

Mahkeme kararıyla çevrimiçi kitap satış platformları Nadir Kitap ve Kitantik'e erişim engellendi.[91,92] Her iki platform da engelleme üzerine sosyal medya hesaplarından, gerekçe hakkında bilgi sahibi olmadıklarını duyurdu. Daha sonra kararın "sehven" alınmış olduğu, bir kitabın telif hakları nedeniyle satıştan kaldırılması yönünde alınan kararın yanlışlıkla tüm siteyi kapsadığı, durumun anlaşılması sonrasında ise erişim engelinin kaldırıldığı duyuruldu.[93] Siber hukuk uzmanı Prof. Dr. Yaman Akdeniz ise, yanlışlıkla engelleme olmadığını, Adalet Bakanlığı'nın talebiyle karar alındığını, telif hakları ihlali iddiası üzerinden kişilik hakları ihlali kararı verilmesinin sehven olamayacağını ifade etti.[94] Derneğimiz konuyla ilgili bir basın açıklamasında bulundu.[95]

Erişim Engeli Hakkında Basın Açıklamamız

1 Aralık 2022

Bir süredir kitaplara uygulanan sansür ve yasaklamalara karşı "Kitabıma Dokunma" çağrısında bulunduğumuzu dün (30 Kasım 2022) tarihinde paylaşmıştık. Bugün (1 Aralık 2022) medyada yer alan haberlerde, iki büyük çevrimiçi sahaf platformuna mahkeme kararıyla dün itibarıyla erişim engeli getirildiği belirtilmektedir.

Mahkeme kararında yalnızca şikâyete konu bölümlerin ele alınması yerine yüzlerce kitapçının milyonlarca kitabı satışa sunduğu ve okurların yararlandığı iki büyük çevrimiçi kitap satış platformunu tamamen erişime engellemek, artarak devam eden sektörel sorunlar ve sansür uygulamalarıyla zaten boğuşmakta olan kitap dünyamız için son derece olumsuz bir durum yaratmakta, bu platformlarda satış yapan ülkemizin bütün sahaflarını ve birçok yayıncı ve kitapçıyı çok önemli bir erişim alanından ve gelir kaynağından mahrum bırakmaktadır.

Kitaplara, kitapçılara, yayıncılara, yazarlara getirilen bu tür engeller hem kültürel hem ticari zarara sebep olmakta, ayrıca okurların okuma hakkına müdahalede bulunmaktadır.

İfade, yayımlama ve okuma özgürlükleri, demokratik toplum olmanın belirleyici etkenlerindendir. Bu özgürlüklerin korunması gerekirken tam tersine kısıtlayıcı sonuçları olan bu tür kararların son bulmasını diliyoruz.

Saygılarımızla,
Türkiye Yayıncılar Birliği

91 https://ifade.org.tr/engelliweb/nadir-kitap-ve-kitantik-erisime-engellendi/

92 https://www.gazeteduvar.com.tr/nadir-kitap-ve-kitantike-mahkeme-karariyla-erisim-engeli-haber-1591638

93 https://www.gazeteduvar.com.tr/nadir-kitap-ve-kitantikin-erisim-engeli-kaldirildi-karar-sehven-alinmis-haber-1591719

94 https://twitter.com/cyberrights/status/1598205261541703680?s=20&t=o8ymBGMLu-LHH4NghQcaGA

95 https://turkyaybir.org.tr/erisim-engeli-hakkinda-basin-aciklamamiz/

ULUSLARARASI GELİŞMELER

IPA Yayınlama Özgürlüğü Komitesi ve Voltaire Ödülü

Türkiye Yayıncılar Birliği'nin üyesi olduğu Uluslararası Yayıncılar Birliği (IPA) Yayınlama Özgürlüğü Komitesi, tüm dünyada yayınlama özgürlüğü gündemini takip eden ve alanın savunuculuğunu yapan bir komite. Türkiye Yayıncılar Birliği de uzun yıllardır seçim yoluyla bu komitede yer alarak çalışmalara katılıyor.[96]

IPA Yayınlama Özgürlüğü Komitesi, 2005 yılından bu yana her yıl, ifade özgürlüğünün vazgeçilmez bir bileşeni olan yayınlama özgürlüğü onuruna, tehdit ve baskılara karşın ihtilaflı ve hassas fikirleri yaymaktan çekinmeyen kişi, kurum veya gruplara IPA Voltaire Ödülü'nü veriyor.[97]

2022 yılında IPA Voltaire Ödülü, Taylandlı yayınevi Same Sky'a verildi. Same Sky Yayınevi, 2002 yılında üç eski öğrenci aktivist tarafından Bangkok'da kuruldu ve bugüne kadar sosyal ve insani bilimler alanında, çoğunlukla eleştirel bir bakış açısıyla, çok sayıda akademik dergi ve kitap yayımladı. Yayınevinin Genel Yayın Yönetmeni, kendisini isyana teşvikten yargılamaya çalışan devlet görevlilerinin takibine katlanmak zorunda kaldı. Bu yılın Voltaire Ödül Töreni, Kasım ayında Jakarta, Endonezya'da düzenlenen 33'üncü Uluslararası Yayıncılar Kongresi'nde gerçekleştirildi.

Voltaire Ödülü'nü önceki yıllarda kazananlar arasında, Lübnanlı Dar Al-Jadeed (2021), Vietnamlı yayınevi Liberal (2020), Mısırlı yayıncı Khaled Lotfy (2019); Hong Kong'da yayıncılıkla uğraşan İsveçli Gui Minhai (2018); Türkiye'den yayıncı Turhan Günay ve Evrensel Yayınları; Suudi Arabistan'dan blog yazarı Raif Badawi (2016); Belaruslu yayıncı Ihar Lohvinau (2014) bulunuyor. Özel Ödülü önceki yıllarda kazananlar arasında Bangladeş'ten yayıncı Faisal Arefin Dipan (2018), Türkiye'den gazeteci Hrant Dink (2007) ve yayıncı İrfan Sancı (2010) bulunuyor.

Dünya İfade Forumu (World Expression Forum – WEXFO)

2022 yılında Norveç'te Dünya İfade Forumu – WEXFO[98] kuruldu. Dünya Ekonomik Forumu'nun ekonomi alanındaki işleyişine benzer bir konumlanmayı, ifade ve yayınlama özgürlüğü alanında hedeflediği belirtilen bu yeni oluşum, 30-31 Mayıs 2022 tarihlerinde ilk konferansını düzenledi. Konferansta farklı ülkelerden katılımcılarla paneller ve söyleşiler gerçekleştirildi. Bir sonraki

96 https://www.internationalpublishers.org/our-work/freedom-to-publish/ipa-freedom-to-publish-manifesto

97 https://www.internationalpublishers.org/our-work/freedom-to-publish/ipa-freedom-to-publish-prize

98 https://wexfo.no/

konferans 2023 Mayıs ayında Norveç'te gerçekleştirilecek. WEXFO Yönetim Kurulu'nda IPA Genel Sekreteri José Borghino ve Avrupa Yayıncılar Federasyonu (FEP) Direktörü Anne Bergman da yer alıyor.[99]

Salman Rushdie'ye Saldırı

Dünyaca ünlü yazar Salman Rushdie, 2022 Ağustos ayında New York'ta bir konferans sahnesinde bıçaklı saldırıya uğradı. Salman Rushdie, *Şeytan Ayetleri* kitabı nedeniyle uzun yıllar tehdit edilmişti. Rushdie, saldırı nedeniyle bir gözündeki görme ve bir elini kullanma yetisini kaybetti.[100]

Ragıp Zarakolu

İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğiyle ilişkili olarak, Adalet Bakanı Bekir Bozdağ tarafından yapılan açıklamada, Türkiye'nin her iki ülkeden bazı kişilerin iadesini isteyeceği bilgisi yer aldı.[101] İsveç'ten iadesi istenen kişiler arasında yazar ve yayıncı Ragıp Zarakolu'nun da yer alması üzerine, IPA konuyla ilgili bir açıklama yaptı. Açıklamada IPA Yayınlama Özgürlüğü Komitesi Başkanı Kristenn Einarsson, 2018 IPA Voltaire Ödülü sahibi Ragıp Zarakolu'nun uzun yıllardır yayınlama özgürlüğüne adanmış bir yayıncı olduğunu, İsveç'in kendisinin özgürlüğünü koruyacağını beklediklerini ifade etti.[102] Frankfurt Kitap Fuarı ve Alman Yayıncılar Birliği de benzer bir açıklamada bulundu ve bu tür bir iadenin sorumsuzluk olacağını ifade etti.[103]

SONUÇ

Bu rapor döneminde de temel insan haklarından olan ifade özgürlüğüne getirilen kısıtlamalar artarak devam etti. Bu kısıtlamalar ve oluşturulmaya çalışılan korku iklimiyle Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun aldığı "muzır neşriyat" kararları, yayıncılar ve eser sahipleri arasında özellikle otosansürün yaygınlaşmasına neden oldu.

Sosyal medya ve basın-medya organları üzerinde eser sahiplerine ve içeriklere yönelik, zaman zaman hedef göstermeye dönüşen haksız eleştiri ve ağır

99 https://wexfo.no/the-board/

100 https://gazeteoksijen.com/dunya/salman-rushdie-bir-gozunu-kaybetti-bir-elini-de-kullanamiyor-163667

101 https://bianet.org/bianet/siyaset/263935-ragip-zarakolu-degisen-bir-sey-olmayacak-burada-kararlari-hukumet-degil-mahkemeler-veriyor

102 https://www.internationalpublishers.org/copyright-news-blog/1229-turkish-swedish-nato-compromise-must-not-sacrifice-exiled-turkish-publisher

103 https://publishingperspectives.com/2022/07/frankfurt-and-borsenverein-join-calls-to-protect-ragip-zarakolu-and-other-exiles/

tepkilerin çeşitli kamu ve özel kurum ve kuruluşların kitaplarla ilgili tutumlarını doğrudan ve keskin şekilde etkilediği görüldü.

1 Aralık 2021 – 31 Aralık 2022 tarihleri arasını kapsayan bu raporumuzda, yayınlama özgürlüğü yolunda bazı önemli olumlu gelişmeler olmakla birlikte, geçmiş yıllarda ele aldığımız sorunların sürmekte olduğu ve bunlara yeni sorunların eklendiği görülüyor.

Bu rapor döneminde özellikle öne çıkan bir sorun ise, sansürün ve yasakların tüm kültür sanat alanlarında büyük ölçüde artmış olması oldu. Engellenen konserler, film gösterimleri, tiyatrolar; kıyafetleri nedeniyle "uygun bulunmayan" kadın şarkıcılar, Kürtçe diline yönelik engeller, çevrimiçi platformda şarkı listelerine verilen isimler nedeniyle soruşturmalar... ifade özgürlüğünün yaşamsal alanların pek çoğunda giderek daha fazla kısıtlanmakta olduğunu gösterdi.

TÜRKİYE YAYINCILAR BİRLİĞİ
TURKISH PUBLISHERS ASSOCIATION

TÜRKİYE YAYINCILAR VE YAYIN DAĞITIMCILARI BİRLİĞİ DERNEĞİ
İnönü Caddesi Ongan Apt. No:43 D.4 34437 Gümüşsuyu, Beyoğlu / İstanbul
t. + 90 212 512 56 02 **f.** + 90 212 511 77 94 **e.** info@turkyaybir.org.tr **w.** www.turkyaybir.org.tr

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin
5. Maddesinin 2. Fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.